

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 10 mars 1939 kl. 5. e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om upphävande av gällande bestämmelser rörande fattigvårds inverkan på rösträtten vid politiska och kommunala val.

Uti en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 69, av herr *Gustavson* i Västerås hemställes, »att riksdagen måtte besluta, att bestämmelserna om att rösträtt ej må utövas av den som är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning måtte upphävas, såväl i riksdagsordningen som i lag om kommunalstyrelse på landet, lag om kommunalstyrelse i stad och lag om landsting, samt att erforderliga lagtexter utarbetas av vederbörande utskott».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Före 1918—1921 års författningsreform var bl. a. den diskvalificerad från rösträttens utövande vid andrakammarvalen, som häftade för understöd, vilket under löpande eller sistförflutna kalenderåret av fattigvårdssamhälle tilldelats honom själv, hans hustru eller minderåriga barn. För de kommunala valens vidkommande saknades ett motsvarande streck, vilket emellertid var utan betydelse, då de personer, som eljest skulle kommit att drabbas av en sådan diskvalifikationsbestämmelse, tillhörde de grupper, vilka såsom icke skattskyldiga ändå voro uteslutna från kommunal rösträtt. I samband med författningsreformen mildrades fattigvårdsstrecket för de politiska valen och infördes ett motsvarande streck för de kommunala valen samtidigt som skattskyldighetsstrecket avskaffades för dessa val. Enligt de därvid antagna, ännu gällande bestämmelserna i ämnet diskvalificeras den från rösträttens utövande, som är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning. Regeln utformades i överensstämmelse med det förslag till lagstiftning i ämnet, som den 14 november 1918 avgivits av särskilda kommitterade. Dessa framhöllo, att de vid stadgandets utformning icke fäst avgörande vikt därpå, huruvida försörjningen helt ut bekostades av fattigvården eller icke; rent sakligt syntes det dem icke böra komma an på, huruvida den försörjde i någon mån genom eget arbete o. s. v. kunde bidra, utan därpå, att han för sin person blivit tagen om händer antingen sålunda, att han beretts plats å fattiganstalt eller att han blivit föremål för utackordering.

Genom den utformning, fattigvårdsstrecket sålunda numera äger, diskvalificeras den från rösträttens utövande, vilken är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning. Det lär svårligen kunna förnekas, att detta stadgande icke äger samma tydlighet i sin utformning som den äldre för andrakammarvalen gällande strängare bestämmelsen i ämnet. Det visar sig också vid en undersökning av gällande fattigvårdsstreckets tillämpning vid röstlängdernas uppgörande, att en fullt enhetlig praxis härutinnan icke är för handen; särskilt betydande är skiljaktigheten i praxis mellan Stockholm och riket i övrigt. Nämda förhållande torde emellertid icke enbart böra tillskrivas fattigvårdsstreckets nuvarande utformning i och för sig utan även sammanhånga med tillkomsten under senare tid av andra former av socialvårdande verksamhet vid fattigvårdens sida utan att en klar gränsdragning mellan den förra och de senare alltid åstadkommits. En sådan kan icke förväntas bli gjord förr än den år 1937 tillsatta socialvårdskommittén slutfört sitt arbete. En mera enhetlig praxis skulle dock sannolikt redan nu hava kunnat utvecklas, därest mot röstlängderna framställda anmärkningar, avseende fattigvårdsstreckets tillämpning, i större omfattning besvärsvägen dragits under högre instansers bedömande. Det visar sig emellertid, att besvär i förevarande ämne sällan eller aldrig anförts hos länsstyrelserna samt överhuvud taget aldrig hava förts hos regeringsrätten, dit talan dock endast må fullföljas i sammanhang med besvär över själva valförrättningen.

Innan den förut nämnda socialvårdskommitténs arbete avslutats torde slutgiltig ställning icke lämpligen böra tagas vare sig till frågan om fattigvårdsstreckets avskaffande eller till frågan om revision av detta streck. Inom utskottet har som en mening framhållits, att slopandet av detta streck säkerligen skulle te sig främmande för rättsuppfattningen inom vida kretsar av vårt folk med hänsyn till den påtagligt beroende ställning, i vilken de personer, varom det här är fråga, befinna sig. Häremot har emellertid gjorts gällande, att vägande skäl visserligen i och för sig kunde anföras för en omprövning av frågan om fattigvårdsstreckets bibehållande eller avskaffande, men att detta spörsmål icke borde ses isolerat utan i samband med frågan om eventuellt avskaffande av även andra diskvalifikationsgrunder för rösträttens utövande. Utskottet har alltså stannat vid att icke nu tillstyrka bifall till förslaget om fattigvårdsstreckets slopande.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 mars 1939.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: Herrar *Hallén, Anton Pettersson, Strömberg**, *Gustaf Adolf Björkman**, *Oscar Gottfrid Karlsson**, *Sandegård, Källman, Björck, Herlitz, Nils Andersson, Hagström, Fast, Andersson* i Ovanmyra, *Mosesson, Eriksson* i Toftered, *Nilsson* i Göteborg, *Hällgren, Fält, Hellberg** och *Nolin*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer:

- 1) av herr *Sandegård*;
- 2) av herrar *Nils Andersson, Nilsson* i Göteborg och *Hällgren*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Före 1918—1921 — — — för utackordering.

Genom den — — — riket i övrigt.

Då det kan förväntas, att den mera extensiva tolkning av lagen, som förekommer i huvudstaden — vars fattigvårdsnämnd uttalat sig för fattigvårdsstreckets slopande — skall vinna utbredning över landet och antalet av dem, som i kraft av fattigvårdsstrecket berövas rösträtten, även på annat sätt — bl. a. genom de förhöjda folkpensionerna och systemet med kommunala pensionstillskott som en form av bidrag för vård på ålderdomshem — kommer att ytterligare nedbringas (då detta antal har enligt statistik från senaste allmänna val nu nedgått till 38,960) och inga olägenheter synas kunna följa av ett slopande av detta streck, som av många gamla, vilka blivit nödsakade att söka samhällets vård, känns medborgerligt kränkande, får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen II: 69 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till sådan ändring av gällande författningar att nuvarande bestämmelsen, är av allmänna fattigvården omhändertagen till varaktig försörjning icke längre måtte anses såsom hinder för utövande av rösträtt.»